

ชื่อวิทยานิพนธ์ การยอมรับเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลืองของเกษตรกร
ผู้จัดทำแปลงขยายพันธุ์กับศูนย์ขยายพันธุ์พืชที่ 17 จังหวัดขอนแก่น

ชื่อผู้ทำวิทยานิพนธ์ นายสมบัติ กองภา

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชัยชาญ วงศ์สามัญ)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประภัศร เตชะประเสริฐวิทยา)

..... กรรมการ

(นางจงกล กรรมเลข)

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเรื่องต่าง ๆ ของเกษตรกรผู้จัดทำแปลงขยายพันธุ์คือ 1) สภาพพื้นฐานทางด้านสังคมและเศรษฐกิจบางประการ 2) สภาพการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลือง 3) สภาพการได้รับการส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลือง 4) การยอมรับเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลือง และ 5) เปรียบเทียบการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลืองระหว่างเกษตรกรที่มีผลผลิตซื้อคืนเฉลี่ยต่อไร่ ความสามารถในการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลือง และการฝึกอบรมการผลิตเมล็ดพันธุ์แตกต่างกัน ใช้ตัวอย่างในการวิจัย 160 คนด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น และแบบมีระบบ เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และค่าโคสแควร์

ผลการวิจัยมีดังนี้ เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นชาย มีอายุเฉลี่ย 48.3 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย 6 คน อาชีพหลักคือเกษตรกร มีขนาดพื้นที่ถือครองเฉลี่ย 19.2 ไร่ มีรายได้เฉลี่ยต่อปี 51,225 บาทต่อครอบครัว ใช้แรงงานผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลืองเฉลี่ย 9 คน มีขนาดพื้นที่ปลูกถั่วเหลืองเฉลี่ย 5.9 ไร่ มีผลผลิตซื้อคืนเฉลี่ยต่อไร่ 169 กิโลกรัม มีรายได้เฉลี่ยจากการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลือง 12,330.7 บาทต่อครอบครัว มีเกษตรกรที่มีความสามารถในการผลิตเมล็ดพันธุ์ได้ตั้งแต่ร้อยละ 90 ขึ้นไป มากกว่าเกษตรกรที่มีความสามารถในการผลิตเมล็ดพันธุ์ได้น้อยกว่าร้อยละ 90 มีเกษตรกรที่ไม่ได้รับการฝึกอบรมการผลิตเมล็ดพันธุ์มากกว่าเกษตรกรที่ได้รับการฝึกอบรม และเกษตรกร

ส่วนใหญ่ได้รับการฝึกอบรมก่อนการจัดทำแปลงขยายพันธุ์

ด้านการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลือง พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีการยอมรับซึ่งปฏิบัติตามทุกครั้งตั้งแต่ร้อยละ 90 ขึ้นไป 20 เรื่อง โดยมีเกษตรกรทั้งหมดหรือร้อยละ 100 ปฏิบัติตามทุกครั้ง จำนวน 4 เรื่อง ได้แก่ให้น้ำอย่างสม่ำเสมอในระยะออกดอกและติดฝักอ่อน นวดโดยเครื่องนวดที่ใช้กับถั่วเหลืองเท่านั้น ร่อนทำความสะอาดเมล็ดด้วยตะแกรงหรือเครื่องร่อน และคัดเมล็ดที่เป็นโรค แมลง พันธุ์ปน เมล็ดแตก และสิ่งเจือปนต่าง ๆ ออกไปและมีเกษตรกรปฏิบัติตามน้อยกว่าร้อยละ 90 จำนวน 32 เรื่อง โดยมีเกษตรกรปฏิบัติตามทุกครั้งน้อยกว่าร้อยละ 50 จำนวน 7 เรื่อง ได้แก่ เพาะทดสอบความงอกก่อนปลูก ปรับปรุงดิน โดยใช้ปุ๋ยคอกอัตรา 1,000-2,000 กิโลกรัมต่อไร่ กลุ่มเดียวกันต้องปลูกพร้อมหรือห่างกันไม่เกิน 5 วัน ทำรุ่น 2 ครั้งต่อฤดูกาลผลิต ใส่ปุ๋ยรองพื้นก่อนปลูก ตัดพันธุ์ปนช่วงต้นอ่อน และป้องกันกำจัด ปลวก หนอน นก หรือศัตรูอื่น ๆ ขณะรอจำหน่าย

เมื่อเปรียบเทียบการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลืองระหว่างเกษตรกรที่มีผลผลิตซื้อคืนเฉลี่ยต่อไร่ ความสามารถในการผลิต เมล็ดพันธุ์ถั่วเหลือง และการฝึกอบรมการผลิตเมล็ดพันธุ์ แตกต่างกัน พบว่า เกษตรกรมีการยอมรับเทคโนโลยีการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลืองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเกษตรกรที่มีผลผลิตซื้อคืนเฉลี่ยต่อไร่มากกว่า มีความสามารถในการผลิตเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลืองมากกว่า และได้รับการฝึกอบรมการผลิตเมล็ดพันธุ์ มีการปฏิบัติตามทุกครั้งมากกว่า โดยเฉพาะเรื่อง เพาะทดสอบความงอกก่อนปลูก การไถพรวนดินอย่างน้อย 1 ครั้งก่อนปลูก แปลงปลูกกว้างไม่เกิน 2 เมตร ปลูกโดยมีระยะห่างระหว่างแถวและต้น 50X20 เซนติเมตร ปลูกห่างจากแปลงถั่วเหลืองพันธุ์อื่นอย่างน้อย 3 เมตร กลุ่มเดียวกันต้องปลูกพร้อมหรือห่างกันไม่เกิน 5 วัน ให้น้ำโดยปล่อยไปตามร่องแปลงแบบครึ่งร่อง ใส่ปุ๋ยรองพื้นก่อนปลูก ใส่ปุ๋ยโดยกรีดยโรยตามแถวปลูกหรือหยอดตามหลุมปลูกให้ห่างจากโคนต้นประมาณ 10 เซนติเมตรและกลบ ทำรุ่น 2 ครั้งต่อฤดูกาลผลิต ย้ายฟ่อนถั่วเหลืองเข้าเก็บรักษาไว้ในโรงเรือนหรือหาวสตุคลุมขณะรอนวด ตากทันทีหลังจากนวด แกล้งกองถั่วให้กระจายหนาประมาณ 5 เซนติเมตรขณะตาก และเกลี่ยกลับกองถั่วที่ตากอยู่เป็นระยะประมาณ 3 ชั่วโมงต่อ 1 ครั้ง

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยมีดังนี้ 1) ควรออกติดตามช่วงเก็บเกี่ยวและหลังการเก็บเกี่ยวให้มากขึ้น 2) ควรปรับราคาซื้อคืนเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลืองให้สูงขึ้น 3) ศูนย์ควรจ่ายเงินค่าซื้อคืนเมล็ดพันธุ์ถั่วเหลืองให้เร็วขึ้น 4) ควรยกเลิกขั้นตอนการคัดเมล็ดพันธุ์ด้วยมือ 5) ควรส่งเสริมให้เกษตรกรใช้เครื่องจักร เครื่องมือทดแทนการใช้แรงงานให้มากขึ้น 6) ควรจัดฝึกอบรมการผลิตเมล็ดพันธุ์เน้นหนักเกษตรกรที่ยังไม่ได้รับการฝึกอบรม สำหรับรายเก่า และฝึกอบรมทุกคนสำหรับ

เกษตรกรรายใหม่ 7) ให้คำแนะนำที่ถูกต้องและเน้นหนักในเรื่อง วิธีปลูก ใสปุ๋ย ทำร่น การตัดพันธุ์ปน ช่วงด่อนอ่อนและช่วงเจริญเติบโต การเก็บเกี่ยวโดยสังเกตจากสีฝัก การเก็บรักษาฟ่อนถั่วเหลืองขณะรอนวด การตาก และการวางกระสอบบรรจุเมล็ดพันธุ์ขณะรอจำหน่าย 8) ควรให้คำแนะนำให้เกษตรกร ทำการเพาะทดสอบความงอกก่อนปลูก 9) ควรที่จะส่งเสริมให้เกษตรกรไถเตรียมดิน เตรียมแปลงปลูก และปลูกให้มีระยะระหว่างคันและแถวที่ถูกต้อง และ 10) ควรแนะนำให้เกษตรกรใช้ห้ำนา (เลียงนา) ที่มีอยู่ดัดแปลงเป็นโรงเก็บฟ่อนถั่วเหลืองขณะรอนวด